

TEMELJI EVROPSKE UNIJE

POLITIKE EU

doc. dr. Damjan Lajh

damjan.lajh@fdv.uni-lj.si

17. oktober 2007

KAJ NAS ZANIMA? RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

- Kaj je javna politika in kakšne zvrsti javnih politik poznamo?
- Kako se javne politike oblikujejo in izvajajo?
- Kateri so ključni razlogi za nastanek in razvoj politik EU?
- Kakšna je tipologija politik EU?
- Kako se politike EU sprejemajo in izvajajo?
- Kateri so ključni modeli oblikovanja politik EU?

KAJ JE JAVNA POLITIKA IN KAKŠNE ZVRSTI JAVNIH POLITIK POZNAMO?

- javna politika je politična odločitev, ki je v obliki uradnih pravil obnašanja oziroma delovanja zavezujoča na nekem ozemlju, ki ga upravlja in nadzoruje pristojna državna avtoriteta
- javne politike delimo glede na:
  - a) institucionalni okvir njihovega oblikovanja
lokalne, regionalne, nacionalne, nadnacionalne (EU) politike
  - b) njihove učinke oziroma posledice
distributivne, redistributivne, regulativne, konstitutivne

JAVNOPOLITIČNI (POLICY) PROCES: PROCES OBLIKOVANJA IN IZVAJANJA JAVNIH POLITIK

PROCESUALNI MODEL, ki razlikuje pet faz:

1) oblikovanje dnevnega reda

2) oblikovanje alternativnih rešitev

3) uzakonitev javne politike

4) implementacija ali izvajanje javne politike

5) evalvacija ali vrednotenje javne politike

RAVNI ANALIZE V PROCESIH EVROPSKEGA POVEZOVANJA

KISER & OSTROM (1982)	PETERSON (1995)	
USTAVNA IZBIRA <i>(Constitutional Choice)</i>	SUPERSISTEMSKA RAVEN	institucionalni (»makro«) okvir + pravila igre
KOLEKTIVNA IZBIRA <i>(Collective Choice)</i>	SISTEMSKA RAVEN	oblikovanje politik
OPERATIVNA RAVEN <i>(Operational level)</i>	SUBSISTEMSKA RAVEN	sprejemanje in izvajanje vsakodnevnih odločitev

NASTANEK IN RAZVOJ SKUPNIH POLITIK ES

- trije ključni razlogi za razvoj skupnih politik ES
  - **geopolitična stabilizacija:** po koncu druge svetovne vojne želja po zunanji varnosti in varnih mejah ter promocija »varne« demokracije
  - **družbenoekonomske prilagoditve:** postopen razvoj od posameznih gospodarskih panog, postopnega razvijanja skupnih sektorskih področij, vključevanje različnih socialnih dimenzij, vpeljevanje notranjih načel ter končni razvoj v ekonomsko integracijo
  - **političen simbolizem:** skupne zahodnoevropske vrednote; pripadnost vrednotam liberalne demokracije in država blaginje
  - **načela trajnostnega sonaravnega razvoja:** skrb za okolje

TIPOLOGIJA POLITIK EU

- danes skupne evropske politike lahko razdelimo v pet kategorij
  - regulativne politike
    - usklajevanje nacionalnih standardov, pravila o izmenjavi dobrin, storitev in kapitala na enotnem evropskem trgu
  - redistributivne politike
    - prenos/redistribucija virov
  - politike makroekonomske stabilizacije
    - EMU
  - državljanske politike
    - razširitev in zaščita ekonomskih, političnih in socialnih pravic državljanov držav članic EU
  - globalne politike
    - EU kot enoten akter

ODLOČANJE O POLITIKAH EU

potrebno upoštevati nekatere posebnosti...

- mnogonivojski sistem vladavine/odločanja
- (vsaj) 'dvonivojska igra'
- svojstvena razdelitev zakonodajnih in izvršnih funkcij med nadnacionalnimi institucijami
- obstoj raznovrstnih institucionalnih veto točk
- velik pomen 'domače politike' (*domestic politics*)

POSTOPEK SPREJEMANJA IN IZVRŠEVANJA POLITIK EU

- odločanje o skupnih evropskih politikah poteka skozi več faz:
  - oblikovanje dnevnega reda + oblikovanje zakonskih predlogov
    - velika vloga EK, ki ima (ekskluzivno) pravico do zakonske iniciative; EP in Svet EU imata zelo omejeno (posredno) pravico predlaganja zakonodaje; aktivno delovanje različnih lobijev, interesnih skupin
  - uzakonitev politike oziroma odločanje o predlogu
    - institucionalni trikotnik (EK, Svet EU, EP); odločanje v skladu z različnimi postopki: posvetovanje, sodelovanje, soodločanje, obvezno soglasje/privolitev
  - izvajanje (implementacija) politike
    - formalna vs. praktična implementacija; izvajanje v pristojnosti držav članic, v sodelovanju z EK
  - nadzor nad izvajanjem in vrednotenje (evalvacija) politike
    - velika vloga EK, pomen Sodišča ES

MODELI/METODE OBLIKOVANJA SKUPNIH POLITIK ES

- komunitarna metoda
- regulativni model
- mnogonivojsko odločanje
- odprta metoda koordinacije
- intenzivni transgovernmentalizem/medvladno odločanje

- t. i. nihalo med nacionalnim in nadnacionalnim odločanjem

